

Om at overvåge: 'Jeg har mange gange været på feltarbejde. Men jeg har ikke været med til noget, hvor man keder sig så utroligt'.

AT VÆRE MED PÅ EN KIGGER

Interview med Evy Frantzsen - en norsk kriminolog på Vesterbro

AF MICHAEL JOURDAN

Ingen har før været med på patruljer og kigget politiet i kortene i forbindelse med den på mange måder svære indsats på Vesterbro. Hvordan går en norsk kriminolog til sagen?

Når alt kommer til alt, har det måske ligefrem været en hjælp at være nordmand. I begyndelsen forstod jeg godt nok ikke alt, hvad der skete på gaden. Kommunikationen var ligesom arabisk for mig. Alle snak-

kede alt for hurtigt. Det kunne ikke fungere, hvis jeg skulle løbe efter og hele tiden spørge: Hvad sagde han? Så jeg var tvunget til at lære at forstå 'gadedansk'. Det tog lidt tid, men jeg kom efter det..

Såvel politiledelsen som gadens betjente har taget godt imod mig. For mig var det magtpåliggende at få belyst og forstå de ting, som måtte være selvfølgelige i enhver politimands hverdag. Man har været meget behjælpelige med at give mig en bedre forståelse for, hvorledes

politiet tænker, og hvordan tingene hænger sammen. Alle svarede hele tiden for at hjælpe mig. Jeg kunne spørge om alt muligt, uden at man syntes, at jeg var en idiot. Hvis en dansk kriminolog havde spurgt om det samme, havde man måske tænkt: Hvorfor spørger hun om det? Det burde hun da vide!

Selv om du og politiet objektivt set 'oplever' det samme, er det, som om du ser én ting, og politiet ser noget ganske andet. Hvad er det, der sker?

Når politiet er i arbejde, og jeg følger med som observatør, så registrerer jeg, hvad de siger, og hvad de gør – og meget af, hvad de gør, er på automatik. Aktionerne er jo noget, de har lært sig: Sådan gør man. Sådan opfører man sig. Sådan tackles dette. Sådan er de blevet oplært, og sådan forstår de tingene. Man må også gøre sig klart, at politiet lukker sig en del om sig selv. Det er en lukket kultur. Der er ikke meget indsyn fra andre. Man diskuterer ikke sit arbejde med nogen udenfor. Man diskuterer med hinanden. Man ser og arbejder meget i her-og-nu situationer.

Resultatet af indsatsen på gadeplan ser politiet derimod så at sige aldrig. Politiet får stort set ikke rapporter tilbage: Den og den er død. Hvor lang straf fik den og den, som vi fangede for 3 måneder siden? Der er jo ikke etableret nogen informationsstrøm fra domstolene, lighusene, sygehusene og behandlingssystemet tilbage til politiet. Man socialiseres ind i en politikultur, og der bliver man. Så det, man ser, er det, som politikulturen lader en se.

Jeg er derimod kriminolog og ikke politibetjent. Jeg har nogle andre forståelsesrammer og nogle analyseredskaber, som jeg ser med, og som giver mig en anden måde at se 'det samme' på. Hvad jeg ser er, at vi har sagt til politiet: Nu skal I tage jer af

det her narkotikaproblem. I har ansvaret. Løs det. Få det væk. Og den opgave forsøger politiet at løse. Stofbrugerne har også en ensom, lukket kultur. Uden specielt meget indflydelse i samfundet. Så meget kan finde sted i interaktionen mellem disse to lukkede kulturer, uden at samfundet ser, hvad der egentligt foregår. Hverken i den ene eller den anden kultur. Stofbrugerne har i det store hele ingen magt til at klage over politiet, så hvad der sker, kommer aldrig rigtig frem. At politiet som gruppe bliver sat til at tage sig af den her virkelig marginaliserede, syge udsatte gruppe, som stofbrugerne er, sker på en måde i en lejr – afsondret fra resten af samfundet.

Du har siddet med på bagsædet af patruljevognene gennem lang tid. Hvad er det så politiet laver?

Indsatsen mod narkotika er en sammensat størrelse. En almindelig dag på Vesterbro kører et rullende bødekonto – den blå bus - rundt med 3 mand og håndhæver nogle forbudszoner, som er nogle områder, hvor man ikke må opholde sig, hvis man er stofbruger. Herudover kører uniformeret ordenspoliti rundt i officielle politibilere – og der gøres en indsats på Hovedbanegården af politi stationeret her. Samtidig kan en række enheder fra specialpatruljen patruljere. Dertil kommer 3-4

patruljer fra uropatruljen, som kan være i samme kvarter samtidig. Der er mange i sving i løbet af et døgn. Man kører fra om morgenen til klokken 24, mens uropatruljen kører til klokken 02 om natten. Der bruges store ressourcer på det her.

Ved man, hvordan ressourceforbruget på dette område fordeler sig?

Ved man hvad kontrollen koster?

Nej. Man ved, hvad det koster at have en person i fængsel per døgn. Men hvad politiindsatsen koster, det har man ikke gjort op. Men det virker som en kolossal kostbar måde at bedrive kontrol- og ordensindsats på. Man kan forsøge at regne ud, hvor mange mandetimer politiet bruger per døgn på Vesterbro i narkotikaindsatsen på gadeplan. Men det er nok en økonom, der skal på den opgave. Mig bekendt er det indtil videre ikke gjort.

Men økonomien i det her er et interessant perspektiv, for vi gør jo hele tiden op, hvad ting koster. Om noget er pengene værd. Om indsatsen kan effektiviseres og rationaliseres. Om man kan gøre tingene mere økonomisk. Så hvorfor ikke også her? Hvorfor ikke udsætte kontrolpolitikken for et økonomisk eftersyn. Hvorfor ikke spørge: Hvor mange omkostningstunge helbreds-skader kunne opveje de omkostninger, som sundhedsfagligt beman-

FOTO: GARD FRANTZEN

Juridiske doktorgrader hænger ikke på træerne.

For nyligt blev en sådan tildelt den norske kriminolog Evy Frantzen med afhandlingen 'Narkojakt på Gateplan – om politikontroll av narkotika på Vesterbro'. Ved forsvaret den 31. marts 2006 spurgte fire distingverede opponenter til disputatsens interviews, dokumentanalyse, gennemgang af 400 sigtelser efter Pusherloven samt omfattende observationsstudier af politiets arbejde. I dette interview med STOF uddyber doktoranden sine konklusioner, giver politiets indsats og rolle på Vesterbro et kritisk eftersyn og kommenterer den narkotikapolitiske situation.

Doktorand Evy Frantzen og opponenter Niels Christie

dede fixerum ville koste at drive? Cost/benefit betragtninger flourer alle andre steder. Da man tog beslutningen om at åbne et fixerum i Oslo, indgik det i overvejelserne, hvor meget en amputation koster samfundet efterfølgende.

Forebyggelse af skader er generelt meget billigere. Udgifter på det sundhedsmæssige område kan formentlig begrænses ved at åbne fixerum. Det regnestykke er ikke uinteressant. Heller ikke for de nye kommunalpolitikere, som skal betale fra samme kasse. Før kommunalreformen var der en betalingsstruktur, hvor udgifterne faldt i forskellige kasser. Nu bliver det den samme kasse. Det bliver mere synligt. Men man er nødt til at anlægge samfundsøkonomiske betragtninger. Det er den samme kasse hele vejen. Synligt eller ej.

Du har konstateret, at kontrolindsatsen har nogle omkostninger, og at disse i stor udstrækning bæres af brugerne. Hvad er det for en pris, de betaler? Hvad er det for skader af kontrolindsatsen, du har kunnet konstatere?

Kontrollen indebærer en bestandig skadesproduktion. Den evindelige jagt på gaden er kostbar på flere måder: Når brugerne har fået deres brugerdosis og skal indtage den, så risikerer de at blive stoppet af politiet, hvilket giver stress og større risiko for helbredsmæssige skader. På Hvidovre Hospital talte jeg med en læge, som sagde: 'Herude ser vi så mange af de skader, som vi mener, de pådrager sig på grund af jagten – på grund af de stressede indtagelsesmåder. De får ikke mulighed for at sidde stille og roligt og sætte sprøjten ordentligt.' Den evige stress har store sundhedsmæssige konsekvenser for Vesterbros brugere. En meget stor del af injektionsskaderne kunne undgås. Indtagelse så hurtigt som muligt – under forhold som ikke er befordrende for egenomsorgen – er kontrolprovokeret højrisi-

koadfærd. De stadige fængslinger bruger man også mange penge på, men brugerne bliver udsatte og forarmede af indsatsen. De kommer ud af fængslet med gæld og med betydeligt større chancer for overdoser efter løsladelsen, hvor de ikke kender egen tolerance. Og hver ny fængsling gør skaden større.

I hvilken udstrækning kan dine resultater/analyser/beskrivelser generaliseres?

Jeg har studeret indsatsen på Vesterbro, men storbyer har mange fælles træk. 'Ryd op', lyder kravet til politiet overalt. Og man går man ind og laver politiarbejde, som man nu bedst kan. Man lader sig inspirere af hinanden. Hvis man har den slags problemer andre steder i Danmark, er det naturligt at lade sig inspirere af Københavns måde at løse det på. Man retter ikke blikket mod Europa, men mod København.

Men svaret fra politiet kunne også være: Vi jager ikke længere syge mennesker. Hvorfor er det vores opgave? Er det her politiarbejde? Er vi samfundets skraldemænd? Politiet burde efter min mening sige fra – ligesom i Skotland. Politiet skylder offentligheden at melde ud, at krigen mod narkotika er tabt. Mange politibetjente siger det selv: Det er som at bokse i en dyne. Mange inden for politiet er ret fortvivlede over de skæbner, de møder.

Man kunne passende stille spørgsmålsom: Hvordan skal vi gribe det an – og sammen med hvem? Der er brug for, at politiet tænker sammen med det sociale apparat og andre gode kræfter i lokalsamfundet. Det bedste er at finde lokale løsninger på lokale problemer.

Du var med på en række ransagninger, hvor lejligheder blev stormet. Hvordan forløber de typisk?

Som kriminolog har jeg mange gange før været med på feltarbejde. Men jeg har aldrig været med til noget, hvor man keder sig så utro-

ligt. Hvis man skal overvåge en lejlighed – hvor man har fået nys om, at der handles – så har man måske 2 hold, som overvåger stedet samtidigt – altså 6 mand på opgaven – som sidder der i timevis og kigger efter, hvem der kommer og går. En af dem kunne så være mig. Man skal være tavs. Der må ikke tales. Der skal observeres. Og man skal nærmest være usynlig. Det er forfærdeligt. Man sidder og glor og glor – og venter og venter. Man ser lysene, som slukkes på tredje sal. Man sidder og håber på, at noget skal ske: At der snart dukker noget op. Helst 5 kilo heroin.

De gange, jeg var med – og det drejer sig om observation af mange forskellige lejligheder – kom der ikke noget ud af alt politiarbejdet. Det typiske resultat synes højst at være brugerdoser og lidt hash. En gang oplyste en kvinde, at hun havde 3 gram heroin, og det var så det. Forløbet er typisk, at brugerne åbent erkender, hvad der er. For når først politiet er der, har man nemlig tabt. Hvad man har lægges frem. Det er så det. Jeg var ikke med til, at politiet tog noget stort. Én gang – hvor jeg ikke var med – fik jeg fortalt, at man havde fundet et lager. Men det hører til sjældenhederne. Almindeligvis er træfprocenten ikke så god.

Meningen er vel primært at få fat på bagmændene? Hvordan går det med den bestræbelse?

I min afhandling har jeg undersøgt det spørgsmål og rettet søgelyset mod dem, som dømmes efter Pusherlovens paragraffer og straffelovens § 191. Det viser sig, at de dømte for 99 procents vedkommende ikke er bagmænd.

Per definition er en bagmand ikke selv bruger. Det er en, der sælger stoffer for at tjene penge. En bagmand har også en økonomi og behøver ikke at leve på bistand. Men den definition, jeg primært opererer med, er, at forbrydelsen skal takseres til mindst halvdelen af strafferam-

Gennem årene er der kommet flere og flere forbudszoner på Vesterbro. Evy Frantzen citerer i sin afhandling lederen af Specialpatroljen for følgende: 'Det lyder jo forfærdeligt at politiet kan give folk forbud mod at opholde sig på et forto, men det syntes jeg også viser noget om hvor stort problemet egentligt er – at det er det man er nødt til at ty til.'

men. Så hvis de ikke kan idømmes mindst 5 års fængsel ved en domstol, så er de ifølge min definition ikke bagmænd (der skal ikke så forfærdeligt meget til at give 5 år).

Hvis jeg var en snu bagmand, ville jeg om nødvendigt tage en taxa hen til bistandskontoret og lade den holde med taxameteret tændt. Jeg ville ikke gå rundt og se ud, som om jeg ikke havde en legal indkomst fra det offentlige.

Den indvending har jeg taget højde for. Skærer jeg dem væk, som er på bistand, havner jeg på 4 promille af sagerne! Men selv hvis vi inkluderer dem på bistand, kommer vi kun op på 1 procent, hvilket er meget, meget få sammenlignet med de 99 procent domfældelser, der rammer folk, som ikke er bagmænd. Tallene

viser, at Pusherloven ikke rammer dem, som det var meningen at ramme. Paragrafferne bruges i indsatsen mod gadens folk, men man finder ikke bagmændene på gaden, og man finder heller ikke i nævneværdigt omfang bagmænd via indsatsen på gaden. Det viser tallene klart.

Kunne du sige noget om forholdet mellem at være bruger og at være sælger?

Almindeligvis skelner man meget bastant mellem brugere og sælgere, men man kan ikke skelne på den måde. Både i observationsstudierne og gennem politiets arbejde på gaden viser det sig, at de som sælger i stor udstrækning også selv er brugere. Og de, som bruger, er på tidspunkter også sælgere. Mange sælger for at skaffe penge til eget forbrug.

Nogle ser det også – trods risikoen – som en mere acceptabel måde at finansiere deres forbrug på end at begå indbrud og røverier. Det er vigtigt at forstå, at i stofmiljøet ses salg af stoffer som fravalg af kriminalitet.

At salg og brug reelt flyder sammen i betydelig udstrækning er uforenelig med strategisk at gå efter sælgerne, men ikke brugerne. Overlap mellem sælger og bruger er reglen – ikke undtagelsen. Så man rammer brugerne i langt større udstrækning, end det er meningen. Der er vældig mange ganske små beslaglæggelser af det, man kalder brugerdoser, hvor langt under et gram beslaglægges – helt ned til lommeuldsplanet. '0,0 gram lort' hedder det i politijargon.

Man kan også se det på dommene. Man beslaglægger små doser mange gange. Der kan være 20 sigtelser, når sagen kommer op, hvilket er udtryk for, at når små doser - 1, 2 eller 3 brugerdoser - beslaglægges flere gange hos brugeren, så fører det til en dom efter Pusherloven.

I forbifarten er det værd at nævne, at man i Frankfurt er holdt op med at bruge ressourcerne på små beslaglæggelser og at gå efter brugerne. I stedet er indsatsen rettet mod større forhandlere. Dermed kommer man op på et plan, hvor man faktisk rammer dem, der importerer stofferne og ikke selv bruger stoffer - de, som bor godt og profiterer af den illegale handel. Og det er jo dér, at indsatsen skal lægges. Indsatsen på gadeplan med Pusherloven i hånden er efter min mening en misforståelse.

Hvordan blev Pusherloven egentlig til?

Læser man politiets egne situationrapporter fra Vesterbro forud for Pusherlovens tilblivelse, så kan man se en indre kamp: Hvad skal vi gøre? Pusherloven blev til på den måde, at politiet på Vesterbro - det der i dag hedder Station City - fik hjælp fra uropatruljen til at udtænke nogle nye bestemmelser, som man syntes, situationen kaldte på. Man ser også ud til at have lagt en slagplan for at få den ønskede lovgivning.

Dele af politiet kørte en kampagne, hvor pressen spillede en stor rolle. Journalisterne blev lukket ind i varmen, og man foranledigede, at pressen fik billeder og personoplysninger om enkelte mistænkte: Man hjalp pressen med navnene på de sælgere, som politiet gerne ville ramme, og lod pressens fotografer tage billeder af mistænkte. Fotos og konkrete personoplysninger kom i avisen. Justitsministeren måtte svare for sig: Hvad skulle der gøres? Jeg kan godt forstå den opståede panik, når politikerne for åbent kamera skulle svare på det, der blev beskrevet i en massiv pressekampagne. Selv om Christiansborg ikke ligger langt væk

EKSTRABLADET 17. SEPTEMBER 1995

fra Vesterbro, er det så som så med lokalkendskabet. Politiet og pressen tvang dermed politikerne til ansvar - og til at handle.

Selv hvis det forholder sig, som du beskriver, er det så ikke forståeligt, at politiet gjorde en indsats for at få nogle lovændringer, som kunne virke imod problemet med gadepushere? Er det ikke politiets pligt at gøre opmærksom på et problem og være politisk aktive, når en ny form for pusherkriminalitet udspringer sig, som man ikke kan ramme med de eksisterende paragraffer?

Jo, jeg synes, at det er politiets pligt at arbejde på at forbedre loven, hvis

man mener, at noget kan forbedre loven. Jeg mener også, at politiet gerne må forholde sig til de love, som politiet er sat til at administrere - til at håndhæve: Virker de efter hensigten? Men politiet må huske, at de hverken er den lovgivende eller den dømmende magt, og jeg synes desuden, at det er politiets pligt at vide, at man ikke kan lave et sådant samarbejde med pressen. Politiet har pligt til at beskytte konkrete personer. Man kan ikke tage pressen med på ransagninger eller på guidede fotosafarier blandt mistænkte.

Men har pusherloven ikke virket efter hensigten: Man ser jo ikke i samme

omfang de her udenlandske pushere i gadebilledet, som vi så for 10 år siden?

Jeg medgiver, at størsteparten af sælgere på turistvisum blev udvist af landet. Dermed forsvandt blandt andet en gruppe gadepushere fra Gambia fra gadebilledet. Men resultatet fremkom for mig at se af den stramning af udlændingeloven, som man fik. Dermed også sagt, at Pusherloven ikke er en god ting. Den kom nemlig i to dele: ændringen i udlændingeloven og ændringen i loven om euforiserende stoffer. Man kunne godt have nøjedes med at stramme udlændingeloven. Der skulle ikke mere til.

Jeg synes, at man gik for langt med Pusherloven. Spørgsmålet er, om ikke man kunne have nået samme resultat uden. Selve Pusherloven – den indbyggede strength, hvor hver pågribelse fører til en stadig hårdere dom, og at eksempelvis ét gram tæller for 30 salg - virker ikke mod udlændingene. Den virker mod brugerne, som står og bruger og sælger. Jo flere salg de bliver taget for, jo strengere straf får de. Efter at udlændingene var fjernet, så har vi stadig Pusherloven, og den rammer først og fremmest stofbrugere, som er i Danmark, bor i Danmark og for det meste er danske eller i nogle tilfælde udlændinge med dansk statsborgerskab.

Holder det at afvise, at Pusherloven har udrettet noget godt? Hvis man bor nær en narkoscene, hvor man ufrivilligt får tingene ind på livet, så må det jo være meget rart, at trafikken er drevet fra gaden og ind i lejlighederne rundt omkring. Problemet er ikke væk, men det foregår ikke længere så åbenlyst som før: Er det ikke ordensmæssigt et fremskridt, der vil noget, for befolkningen på Vesterbro?

Det vigtige er at få orden, hvor man bor og handler, og jeg er helt enig i, at politiet skal håndhæve god ro og orden. Politiet skal komme hurtigt til stede, uanset om det er trafikulyk-

ker eller åbne narkoscener. Hvor der opstår gener for naboerne må beboerne ikke begå selvtægt, men overlade det til politiet at lave ordensarbejdet på Vesterbro. Men jeg mener, at den indsats politiet har foretaget indtil nu trænger til et kritisk eftersyn. Jeg har dog ikke lavet et evalueringsstudie: Hvad er opnået, og hvad er ikke opnået? Men i forhold til de mål, som politiet selv har sat op, så halter det gevaldigt. Det må være på tide at forsøge noget andet. Der er mange andre ting, som politiet kunne gå i gang med - ting som beboerne på Vesterbro ville være meget mere fornøjede med! Såsom at bestemme, hvor brugerne må være. Hvis tilfældet er, at de ikke skal være, hvor beboerne færdes frem og tilbage, hvor skal de så være? Hver gang vi jager folk, skal vi jage dem et sted hen - og ikke kun væk.

Men kan man skabe ro i mindelighed?

Jeg tror ikke, at det er nødvendigt at være brutal. Stofbrugere er en befolkningsgruppe, som vi er meget hårde over for. Det pudsige er, at stofbrugere som hovedregel udviser stor høflighed over for ordensmagten. Møder med politiet skal nemlig bare overstås så hurtigt som muligt. Man vinder ikke noget ved at stå op mod politiet. Denne høflighed er både en overlevelsesmekanisme og udtryk for sund egeninteresse, så hvis bare der var steder at fortrække hen, kunne politiet komme langt med høflige henstillinger. Problemet går ikke væk. De her mennesker fortsætter med at være her. Det er en uendelig historie.

I Danmark har vi på det seneste indført en nul-tolerance politik. Hvordan ser du dette træk i kampen mod narkotika?

For at få syn for sagen kunne Danmark passende skæve til sine nabolande. Men det gør man overraskende nok ikke. Realiteterne er ellers, at vi ikke vinder krigen mod stofferne. Det kan man være sikker på.

I Sverige – hvor de har betydelig erfaring med nul-tolerance – har man tvangsbehandlet og set, hvor dårligt det går de tvangsbehandlede. Disse erfaringer burde Danmark have kigget på. Også i Norge har vi ført en nul-tolerance politik i over 20 år. Heller ikke det har været nogen succes. Såkaldte 'narkotikafrie fængsler' har vi forsøgt os med, men de har altid klaret at få narkotika ind i norske fængsler. Faktisk er det sådan, at jo strammere regimet er i et fængsel, jo mere narkotika er der.

Hvordan det? Jo, for des strammere kontrollen bliver, des flere penge koster stofferne. Så des mere er der at tjene. For eksempel koster et gram heroin inde i fængslet meget mere end udenfor fængslet. Mere kontrol i fængslet giver endnu højere priser i fængslet. Så med kontrol skaber man de forkerte tilskyndelser og gør stofhandel i fængsler mere profitabelt og mere tilløkkende. Et andet eksempel er, at man gør det mere hensigtsmæssigt at bruge hårde stoffer frem for hash, for hashen kan spores i urinen lang tid efter, men det kan de hårde stoffer ikke. Man risikerer med andre ord norske tilstande i Danmark nu, hvor folk kommer i fængsel uden at være heroinbrugere, men kommer ud som heroinbrugere med en kæmpe gæld, som ikke kan betales på andre måder end ved at gå ind i 'business' – hvad enten det nu er stofsalg eller anden kriminalitet.

Vil det sige, at du mener, at strammingerne er kontraproduktive?

At man fremmer det modsatte af, hvad hensigten er?

Ja, man prøver at stoppe narkotikaens vej ind i fængslerne, men det lykkes aldrig! Det eneste resultat er, at man gør fængslerne mere umenneskelige, og det kommer der ikke noget godt ud af. Eksempelvis begynder man at åbne alle breve. Fordi der kan være narkotika i brevene fra mor eller søster. Men det betyder, at alle breve ind og ud af fængslerne

skal læses af betjente – hvilket er meget arbejdskrævende. Og det fører så til, at antallet af breve går ned på længere sigt, fordi ingen – hverken de indsatte eller familie og venner – bryder sig om, at alt bliver læst. Så korrespondancer går i stå. Dermed fjerner man en kontakt med verden uden for fængslerne. De indsatte mister noget af det lidt, de har igen, mens de er i fængsel.

Det samme gælder i forbindelse med besøg, som mange indsatte nu frabeder sig. For et besøg betyder nu, at man skal strippe – være helt nøgen – og lade både sin krop og sit tøj grundigt undersøge. Man skal kigges med spejl op i endetarmen – om noget er gemt der. Ekstremt nedværdigende og meget ubehageligt. Derefter er reglerne for selve besøget strammet. Selv en kande kaffe er udelukket. Og efter besøget gentages kontrollen. Ny striptease og nye ydmygelser. Mange føler dette så nedværdigende, at de fravælger at få besøg. Resultatet er højere isolation i løbet af fængselsopholdet. Så forsøget på at hindre narkotika i fængslerne har en række umenneskelige konsekvenser og virker negativt ind på de indsattes fremtid.

Dertil kommer, at der er brodne kar alle steder. Skaber man en situation, hvor fængselsfunktionærerne gives ekstra store økonomiske tilskyndelser til at gå ind i narkosmugleriet eller narkohandlen, så risikerer man, at det sker – selv i Danmark. Vi har haft flere store sager i Norges fængsler, hvor de, som skulle kontrollere de indsatte, har vist sig at blive fristet til at tilbyde andre tjenester. Det kan ingen være tjent med.

Uden for murerne kan jeg heller ikke se noget godt i spredningsstrategien: Den forflytter blot salget af hårde stoffer ind i lejligheder over hele byen. Ligesom man har spredt salget af hash fra primært at foregå på Christiania til at være noget, der foregår i hele byen. Nu kan man købe hvad som helst tæt på skoler. Det var sværere før. Som jeg så det,

var det ellers en af de gode ting ved København, at man havde adskilt markederne – nogle stoffer handles her, andre der. Nu er det blandet sammen.

I Norge har man aldrig skilt stofmarkederne ad. Der ser man typisk, at når der har været 'tørke' – i form af forsyningsproblemer – så har forhandlerne noget andet og 'bedre'. Salget af hash var koblet sammen med salget af hårdere stoffer. Så unge nordmænd, som gerne vil have noget hash, skal komme i et hårdt miljø, hvor der sælges mange stoffer, og ikke kun den hash de gerne vil have. Det betyder, at de unge bliver kendinge i et hårdt miljø og kender til et hårdt miljø. Hvor godt er det?

Er det virkeligt rigtigt, at åbne – men mere velafgrænsede markeder – er at foretrække? Fangede gambianernes aggressive salgsmetoder eksempelvis ikke nye heroinbrugere ind?

Vesterbro er et sted med stor elendighed. Mange tragedier og mange syge mennesker. Brugere af heroin har haft det vanskeligt og dårligt i mange år. Uanset hvad vi gør, skal de, som er på heroin, nok skaffe sig stoffet. Vi taler om stor fysisk og psykisk smerte. Og ikke noget sikkerhedsnet. Ikke som du og jeg: Vi er ikke interesserede i heroin. Vi vil ikke give penge for det stof. Om vi så fik det smidt i nakken, ville vi ikke have det stof. Vi har det o.k. og har ikke brug for heroin. Vi har familie og venner. Vi har job og bolig. Vi har et netværk og et liv. Uanset hvilke salgsmetoder vi udsættes for, vil vi ikke have heroin. Sådan fungerer virkeligheden. Jeg tror ikke på, at vi – eller de unge for den sags skyld – ville begynde at bruge heroin, fordi en gambianer tilbød det foran Netto. Vi vil helst være fri for at få tilbudt det, men vi vil ikke begynde, fordi vi fik heroin tilbudt.

Kan du komme med nogle konstruktive bud på, hvordan man skal lave godt politiarbejde?

Politiet er nødt til at melde sig mere ind i samfundet. Man skal for eksempel ikke lave 16 forbudszoner på Vesterbro uden at stille spørgsmålet: Hvor skal brugerne så være? De kan jo ikke bare trylles væk. Man må ned i detaljerne og diskutere – og så komme op med noget nyt. Når man bliver enige om, hvor det er i orden, at disse mennesker er – skal det være et værested, et fixerum eller et bestemt område – må man diskutere afkriminaliseringen af brugerdoser, på dette sted. Politiet har stor magt og kan skabe forandringer uden at gå efter brugerne og deres brugerdoser.

I Amsterdam er man gået skridtet videre. Selv når man konfiskerer, fordi man gør en ordensmæssig indsats, så lader man brugerne få stoffet tilbage på betingelse af, at brugerne efterkommer anvisningerne og forflytter sig eller stopper anden uønsket adfærd. Den måde at bedrive politimæssig indsats på kunne jeg godt gå ind for. Det er narkotikaindsats med et menneskeligt ansigt. For når man i Amsterdam beslutter, at i dette område skal stofbrugerne ikke længere være, så har man samtidigt gjort sig klart, hvor de godt må være.

I København, derimod, er indført deciderede permanente forbudszoner, hvor brugerne ikke må færdes. Man indfører en slags apartheid midt i byen. Som det fremgår af kortet trykt i STOF er der efterhånden ingen steder tilbage på Vesterbro, hvor man kan stå, hvis man ikke vil være i en forbudszone. Den måde at gribe tingene an er ikke kun en barriere for at lave en social indsats i området. Det er også en illustration af, at forbudspolitikken kan udmøntes på en sådan måde, at brugerne bliver til pariaer, og spørgsmålet er da også, hvor humanistisk og hensigtsmæssig arbejdsredskabet permanente forbudszoner er.

Vi har talt meget om politiarbejde og kontrol, og du har været forholdsvis

kritisk over for, hvad du har set. Men hvordan ligger det med behandlingssystemets tilstedeværelse på gadeplan?

Jeg har ikke set nogen tilstedeværelse af betydning. Det forundrer mig faktisk, for jeg har været meget på gaden, og der drives for mig at se alt for lidt opsøgende arbejde. Enkelte religiøse mennesker går rundt med kaffekanden en gang imellem – Klippen – og så er der Mariatjenesten, som aldrig har givet op, og som er på stedet. Engang var der sygepleje på hjul. Nu er de ikke mobile længere, men holder i stedet til på Mændenes Hem. Man går ikke i Gaden og møder, træffer og be-

handler. Det er eksempelvis ikke sådan, at brugerne kan vide, at hver eneste tirsdag og torsdag mellem klokken 17 og klokken 21, så går de her mennesker i Gaden. Så kan vi henvende os og spørge om dette eller hint og få hjælp på en eller anden måde. Den slags kontaktmulighed er næsten ikke eksisterende.

Tillidsforhold og tilgængelighed bliver en mangelvare. Man skal være tilstede i miljøet for at opbygge sin troværdighed. De her mennesker henvender sig ikke almindeligvis til systemet for at få hjælp. De oplever ikke hjælpen som en nærværende mulighed. De kommer ikke op til skranken og trækker et nummer, for

de erkender ikke, at de har retten til at få hjælp. Derfor er man nødt til at befinde sig ude i miljøet. Man må etablere en kontakt for at kunne formidle, hvad vi har af muligheder. Man må have antennerne ude. Hvilke type problemer har disse mennesker? Hvordan kan vi tilpasse den behandling, vi har, til disse menneskers situation?

Hvad ville det betyde for politiets arbejde, hvis der var større tilstedeværelse på gaden fra behandlingssystemets side?

På den ene side efterlyser politiet en sådan tilstedeværelse. Men man har et stort problem: For på den anden side så rammer man dem, som gør en indsats på gaden, med samme forbudszoner, kontrol og bøder! Hjælperne må ikke være der, for hvis man driver opsøgende gadevirksomhed, er man med til at give stofbrugerne et påskud for at opholde sig i området. De får et alibi, og det alibi – at ville have hjælp – må vi ikke give. En bruger må ikke kunne sige: 'Jeg er her, fordi jeg skal snakke med den og den...'

Det betyder, at kontrol og behandling er på kollisionskurs. Reelt kan begge ikke praktiseres samtidigt eller på samme sted. Politiet efterlyser en gadeindsats fra social- og sundhedsfagligt hold, men spænder samtidig ben for en social- og sundhedsfaglig indsats i det område, hvor brugerne er. Et 'samarbejde' skal være på politiets præmisser – på kontrollens præmisser. Og brugerne skal 'væk' fra området. Behandling er i et politiperspektiv endnu en form for 'væk-med-dem' tænkning. Så mange som mulig skal i behandling. Dem man ikke kan få i behandling skal væk på anden vis – det vil sige i fængsel. De skal stresses til et andet liv.

Kan politiet også give opholdsforbud til sygeplejersker og socialarbejdere?

Ja, hele Mariatjenesten må ikke stå ude på pladsen foran Maria Kirke.

MICHAEL JOURDAN
FILOSOF OG REDAKTØR PÅ STOF

Det er jo egentlig en utrolig situation. For hvis man skal lave sit arbejde blandt brugerne på Maria Kirkeplads, så er det jo tvingende nødvendigt, at man kan gå ud og snakke med Peter eller Jens, hvis de ikke kommer ind.

Det er særdeles vigtigt, at dette arbejde ikke rammes af trusler om forbud.

Du foreslår, at der skal etableres et nærpolti på Vesterbro. Hvorfor?

Det er godt, hvis man kender til de lokale forhold og kender folk som mennesker. Det vil være fremmende for forståelsen, hvis man boede i det område, hvor man skulle lave politiarbejde. Det gælder om at få de ubehagelige kompromisser frem for at leve i et fællesskab i en by. Man skal se hinanden i øjnene igen og igen. Man skal gerne kunne komme på fornavn og kende hinanden. Kende historierne. Det dur ikke at være udenforstående, som så at sige bare kommer på gæstevist i nærområdet.

Socialoverlæge P. Ege (som jeg interviewede til afhandlingen) gjorde opmærksom på, at Københavns kommune ikke har noget politi. Hvis det var et kommunalt politi, ville det være mere ligetil at koordinere og integrere indsatsen. I København har vi et politi, som er justitsministerielt orienteret - forstået på den måde, at mens f.eks. Odense Politi er byen Odenses politi, så er Københavns politi organisatorisk mere lydhør over for signaler fra centraladministrationen og Christiansborg end fra Københavns Rådhus eller kommunens medarbejdere eller beboere.

Vi har brug for en diskussion af, hvordan vi kan gøre Vesterbro til et bedre sted at være for alle. En diskussion hvor alle har lige meget at sige. Også brugerne. Stofbrugerne er også mennesker. De skal også have et liv. De skal ikke jages. Den dimension mangler i politiarbejdet, og det er betænkeligt. Jeg vil

hævde, at jo nærmere politiet er på befolkningen, jo bedre. Også Mariakirken efterlyser et nærpolti; en gruppe betjente, som daglig færdes på pladsen, kunne være en god ting for kirken, for de som arbejder der - og også for brugerne, som opholder sig på pladsen. Jeg opfatter det som en stor mangel, at man ikke har et decideret nærpolti på Vesterbro.

Ved vi med din doktorafhandling, hvad der er værd at vide?

Jeg har forsøgt at tage hul på at beskrive, hvordan de her mennesker - brugerne - har det på gadeplan. For mig at se mangler vi studier i Danmark om, hvordan det opleves at være bruger på forskellige niveauer. Jeg taler ikke om, hvordan brugerne oplever tingene, mens de er i behandling. Eller hvad de svarer på et spørgeskema. For disse ting indfanger ikke, hvordan livet er derude, og hvad det indebærer. Sagen er, at jeg tror, at man ikke kan komme med en rigtig politik uden at kende til livet for dem, som man vil hjælpe. Man er nødt til at have et godt kendskab til, hvad der foregår derude for at kunne bestemme en politik, som er optimal under de givne betingelser. Og vi ved for lidt om de liv. Det efterlyser jeg, og min disputats er et lille skridt på den vej.

Note:

Kim Møller, CRF, har assisteret ved tilblivelsen af dette interview.

Litteratur:

Narkojakt på Gateplan. Om politikkontroll av narkotika på Vesterbro. Av Evy Frantzen. Avhandling innlevert til forsvar av doctor jur., Juridisk Fakultet, Københavns Universitet. 2005. Afhandlingen på 328 sider (ISBN nr 87-89091-69-8) er trykt på Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter og kan købes hos Juridisk Forskningsafdeling III, Sankt Pedersstræde 19, 1453 København K - eller ved henvendelse til Evy Frantzen på adressen: Evy.Frantzen@jur.ku.dk

Disputatsen kan også hentes via Justitsministeriets hjemmeside: www.jm.dk (se Forskning og dokumentation; Rapporter vedr. Forskningspuljen)